

НА РОСТАНІ ЁРБАЊІЗМУ І ТРАДЫЦЫІ: ПЕРСПЕКТЫВЫ ФЛЭШМОБУ ДЛЯ ФАЛЬКЛОРНАГА РУХУ

XXI стагоддзе – час парадоксаў і злучэння на першы погляд кардынальна не сумяшчальных паміжсобку рэчаў. Жыццё беларускай моладзі імкліва аддаляецца ад традыцыйных формаў баўлення вольнага часу, але традыцыя нечакана «ўзнікае» пасярод маладзёжных інтарэсаў, прыярытэтаў і моды, абвяргаючы свярджэнні, што, маўляў, фальклор – апошняе, што можа быць цікавае маладым беларусам. Мэта артыкула – ўдакладніць генезіс і эвалюцыю такога феномену маладзёжнай субкультуры XXI стагоддзя, як флэшмоб і яго паводзінныя перакрываванні з фальклорным рухам нашай краіны.

Спачатку варта пазначыць, што за апошнія некалькі дзясяткаў гадоў у сферы маладзёжнага вольнага часу адбыліся значныя змены: мадыфікаваліся характар і формы камунікацый паміж людзьмі, змянілася ідэйнае ўтрыманне чалавечых адносін, змянілася ідэнтыфікацыя чалавека ў культурным грамадстве, урэшце змянілася бачанне свету ў моладзі ў цэлым. Гэта не магло не адбіцца на працэсы жыццяздзейнасці new generation ў будучыні. Відавочна, што сёння сучасныя накірункі маладзёжай «вольнай дзейнасці» валодаюць выключэннямі і колай асаблівасцяў, якія прыкметна адрозніваюць іх ад традыцыйных выглядаў.

У цэлым, жаданне звярнуцца да паняцця «традыцыя» выклікана наяўнасцю інавацыйных працэсаў і працэсаў глабалізацыі ў нашай краіне. Аўтар мяркуе, што пад «вольнымі інавацыямі» варта разумець такія з’явы сферы жыццяздзейнасці, якіх не існавала раней, т.ч. яны знайшлі сваё замацаванне або ў новых формах маладзёжных адносін, або трансфармаваліся з раней існавалых [5].

Важна разумець, што некаторыя віды «вольнай дзейнасці» моладзі перастаюць быць папулярнымі, распаўсюджанымі і як вынік губляюць цікавасць (на прыклад, тэхнічная творчасць, мастацкія і народныя здабычы), іншыя перажываюць істотныя змены свайго ўтрымання (дыскатэка, чытанне, кінапрагляды і інш.). Таму, паводле выклікаў часу, узнікаюць абсалютна новыя віды дзейнасці, не мелыя раней месцы ў практыцы і дамінантныя на сённяшні дзень (Інтэрнэт, графіці, флэшмоб і інш.).

Адной з перадумоў змены сацыякультурнай сітуацыі ў маладзёжным асяроддзі з’яўляюцца працэсы глабалізацыі, дакладней уплыў розных фактараў міжнароднага значэння, у тым ліку культурнага і інфармацыйнага абмену. Як згадвалася раней, да гэтых працэсаў можна з упэўненасцю аднесці фармаванне сеткі Інтэрнэт. Аўтар мяркуе, што глабальнае сеціва стала адным з некалькіх фактараў, якія непасрэдна прывялі да з’яўлення сучаснага феномену ўрбаністычнай культуры - флэшмоба.

Цікава, што першая праява флэшмобаў пачалася пасля таго, як у кастрычніку 2002 года выйшла кніга амерыканскага сацыёлага Говарда Рэйнгальда «Разумныя натоўпы: наступная сацыяльная рэвалюцыя», у якой аўтар прадказваў, што людзі будуць выкарыстоўваць новыя камунікацыйныя тэхналогіі (Інтэрнэт, сатавыя тэлефоны) для самаарганізацыі. Паняцце «разумных натоўпаў» (смартмоб) стала асновай у далейшым развіцці флэшмобаў і іншых падобных акцый [7].

Аўтар падкрэслівае, што на сённяшні дзень вырацаваны вельмі шырокі комплекс варыяцый флэшмоба, у далучэнні да трыдыцыйных – класічнага і social акцый. Ідэалогія класічнага флэшмоба прытрымваецца прынцыпу «флэшмоб па-за рэлігіяй, па-за палітыкай, па-за эканомікай», гэта значыць, флэшмоб не можа быць скарыстаны ў карыслівых мэтах. На сённяшні момант шэраг замежных аўтараў вылучае наступныя разнавіднасці флэшмобаў: а) «Long-моб», уяўляе загадзя абумоўлены ў Інтэрнэце дзеянні, якія кожны «моббер» можа здзяйсняць практычна ў любы зручны для яго час і ў любым зручным месцы; б) «Экстрэм-моб» – акцыі з ярка выяўленай экстрэмальнай скіраванасцю. Выконваюцца дзеянні, якія шакіруюць нават саміх удзельнікаў (напрыклад, перасоўванне паўзком уздоўж падземнага пераходу); в) «Нанспектулярны моб» – акцыі флэшмоба, у якіх удзельнікі спрабуюць змадэляваць тонкае, парой ледзь улоўнае сацыя-камунікатыўную прастору, у якой на першым месцы перажыванне саміх удзельнікаў. Пры гэтым няма задачы вырабіць уражанне на вонкавага гледача (напрыклад, сіхроннае чытанне кніг на станцыі метро); г) «I-моб» – розныя варыяцыі правядзення флэшмоб-акцый непасрэдна ў Інтэрнэце; д) «Моб-арт» – іншы выгляд флэшмоба больш накіраваны на відовішчасць, эстэтыку. Моб-арт мяркуе пад сабой рэпетыцыі, у моб-арта ёсць каманда, якая складаецца з рэжысёраў-сцэнарыстаў, людзей, якія дапамагаюць з арганізацыяй праекта [6].

Далей варта ўлічваць, што сёння людзі, якія збіраюцца ў адным і тым жа месцы, перастаюць быць часткай аднастайнай «шэрай масы», а становяцца часткай іншай. Гэтая маса спрабуе будаваць і знаходзіць новыя формы сацыяльнай камунікацыі, выкарыстоўваць новыя сродкі самавыяўлення і культурнай ідэнтыфікацыі. Аўтар жадае падкрэсліць, што максімальнае развіццё мегаполіса знаходзіць адностраванне і ў змене культурнай сферы чалавецтва. У прыватнасці, мегалізацыя гарадской культурнай прасторы выяўляецца ў змене і трансфармацыі сацыяльных інстытутаў, што выліваецца ў з’яўленне новых субкультур і формаў вольнага часу. Яны валодаюць спецыфічнымі асаблівасцямі і прагрэсавальнымі перад традыцыйнымі выглядамі адпачынку.

Семантычная аснова паняцця «флэшмоб» адбываецца ад ангельскага flash mob – flash – выбліск; імгненне; mob – натоўп; перакладаецца як «імгненны натоўп». Гэта загадзя спланаваная масавая акцыя, на якой вялікая група людзей з’яўляецца ў грамадскім месцы, выконвае загадзя абумоўленыя дзеянні (сюжэт) і затым разыходзіцца [4]. Варта адрозніваць некаторыя паняцці, так флэшмоб з’яўляецца разнавіднасцю смартмоба. Смартмоб зыходзіць ад ангельскага «smart mob» – разумны натоўп, форма самазбудаванай сацыяльнай арганізацыі па сродкам эфектыўнага выкарыстання высокіх тэхналогій. Калі флэшмоб - працэс

збірання натоўпу, то смартмоб – гэта мэта, з якой збіраецца натоўп. Флэшмоб – гэта форма, а смартмоб – яе ўтрыманне. Аўтар падкрэслівае, што гэта два ўзаемадапаўняльных паняцці.

У высновах варта згадаць пра матывацыю да ўдзелу ў флэшмобе. Важна разумець ключавы момант - гульнявы пачатак, які прысутнічае ў дадзеным выглядзе дзейнасці. Разглядаючы гульню як культурную катэгорыю, аўтар вылучыў некалькі характэрных прыкмет: а) яна ўяўляе вольнае дзеянне; б) яна выводзіць гульца за межы штодзённасці; с) яна мае свой хранатоп, гульнявая супольнасць стварае свой свет, свае правілы.

Няцяжка заўважыць, што флэшмоб, валодаючы ўсімі паказанымі прыкметамі, з'яўляецца класічным варыянтам гульні: дзеянні флэшмобераў, як правіла, не пераследваюць ніякіх выгод, абмежаваны часавым і прасторавым кантынуумам, вырываюць удзельнікаў за межы персанальнага камфорту і, нарэшце, аб'ядноўваюць іх у адмысловую супольнасць са сваім наборам каштоўнасцяў, правілаў.

Падводзячы высновы, варта прыняць той факт, што ўжо цяпер, у Рэспубліцы Беларусь, на змену фамільярнасці і ўсеагульнасці ў сучасны маладзёжны культурны свет, прыйшла спарадкаванасць і таямнічасць. Па прынцыпе флэшмобу адбываюцца запрашэнні на спантанныя фалькларызаваныя танцавальныя вечарыны пад дударскую [1] і смыковую [3] музыку, рэканструкцыі традыцыйных каляндарных свят [2], да і на святы традыцыйныя – якія дагэтуль існуюць у жывым побыце носьбаў вясковай фальклорнай традыцыі. Падаецца, што выраз геніяльнага ангельскага рэжысёра Тэры Гільяма «...дзякуючы інтэрнэту і сацыяльным сеткам мы жывем, як сяяне, якія, калі хацелі паразмаўляць з суседзямі – шлі да плота і размаўлялі пра што заўгодна... а мы – сядаем перад клавіятурай – і праз хвіліну – гутарым пра што заўгодна з сябрамі і знаёмымі...», – не штучная інсінуацыя, а футурыстычны прагноз непазбежных перакрываўванняў традыцыйнай і кібер-камунікацыі ў будучым.

Спіс літаратуры:

1. Дударскі Клуб працягвае пяты (!) сезон фальклёрна-танцавальных вечарынаў [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://www.relax.by/1223111/>. – Дата доступу : 30.03.2012.
2. Маслянка ў Міханавічах [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://vk.com/event24589993>. – Дата доступу : 30.03.2012.
3. Народныя танцы ў Жар-Птушцы [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://rod_vera.blog.tut.by/2012/04/05/narodnyi-ya-tantsyi-u-zhar-ptushtsyi-minsk/. – Дата доступу : 30.03.2012.
4. Паняцце «флэшмоб» [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <http://referat.ru/referats/view/28350>. – Дата доступу : 10.08.2012.
5. Працэс глабалізацыі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <http://evartist.narod.ru/>. – Дата доступу : 10.01.2013.
6. Разнастайнасці флэшмобу [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://istarted.ru/fleshmob-vydelis-iz-tolpy/>. – Дата доступу : 26.03.2012.
7. Рейнгольд, Г. Р35 Умная толпа: новая социальная революция / Говард Рейнгольд ; пер. с англ. А. Гарькавого. – М. : ФАИР ПРЕСС, 2006. – 416 с.
8. Хейзинга, Й. Homo Ludens; Статьи по истории культуры / Й. Хейзинга ; пер., сост. и вступ. ст. Д.В. Сильвестрова; комт. Д.Э. Харитоновича. — М. : Прогресс — Традиция, 1997. — 416 с.